

INFORMATIV

al Consiliului Național de Coordonare al Proiectului "Suportul Programului Național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA/ITS și al Programului Național de control al tuberculozei"

O REUȘITĂ A PROGRAMULUI NAȚIONAL ESTE FINANȚAREA DIN SURSELE ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

La invitația Grupului Tematic al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA, la sfârșitul lunii august, în Republica Moldova, s-a aflat într-o vizită de lucru dl Andrew J. Amato-Gauci, expert internațional, consultant în probleme HIV/SIDA.

Este cea de-a doua misiune a expertului în țara noastră, după ce în iunie 2001, Guvernul Republicii Moldova a elaborat și aprobat Programul Național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2001-2005.

Cuprinzând strategii și activități concrete, orientate spre ameliorarea situației epidemiologice prin impulsivitatea conlucrării tuturor forțelor implicate în problema nominalizată, actualul program a fost recunoscut cel mai complex de până acum, aflat în faza finală de implementare.

În acest context, vizita expertului internațional a avut drept scop evaluarea rezultatelor obținute în cadrul Programului Național și determinarea acelor sarcini prioritare, ce vor fi încorporate în planul de

dezvoltare a viitorului Program Național pentru anii 2006-2010.

Pe durata aflării sale în Moldova, consultantul a avut întâlniri cu reprezentanții diferitor ministere, departamente, ONG-uri, agenții specializate ONU; a examinat și analizat, în baza unor chestionare (ghid de întrebări), rapoartele persoanelor responsabile de implementarea anumitor componente ale respectivului Program Național, precum și comunicările celor care nu sunt implicați direct, dar sunt afectați/infecțați de HIV/SIDA.

Luând cunoștință de ceea ce s-a realizat pas cu pas în tot acest răstimp, dl Gauci a rămas impresionat de modul în care în republică au fost realizate strategiile Programului, menționând că majoritatea scopurilor propuse au fost îndeplinite, iar în unele cazuri chiar supraîndeplinite. Este de menționat prestația bună a activităților de reducere a noxelor în penitenciare, ce ne plasează pe unul din locurile de frunte între țările ex-sovietice și cele din Europa, accesibilitatea 100% a populației la tratamentul ARV, stabilizarea și reducerea incidenței la

sifilis etc. În opinia consultantului, o reușită a Programului Național este finanțarea acestuia din sursele organizațiilor internaționale, în special, de Banca Mondială și Fondul Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei.

La capitolul "deficiențe", recomandările expertului se împart potrivit strategiilor, stipulate de actualul Program, și conțin indicații clare pentru fiecare caz în parte. Din lipsă de spațiu, vom reveni la acestea într-un număr viitor al Buletinului, când vom publica și unele selecții din raportul de evaluare a Programului Național, prezentat și propus spre discuție de dl Gauci pentru a înlesni mediatizarea sa ulterioară.

In orice om o lume își face încercarea.

M. Eminescu

Astăzi sunt mai trist decât ieri.

Nu am nici un motiv și, totuși, un sentiment nedefinit pune stăpânire asupra-mi, înstrăinându-mă de tot ce mi-a fost drag, dorit, iubit...

Fără a-și cere învoire, un trubadur isteț ne ispitește sufletul. Cineva are nevoie de noi pentru a-și plânge cântecul tristeții.

Astăzi sunt mai singur decât ieri.

Ceva foarte drag, dorit, iubit de mine s-a desprins de ceea ce am fost, lăsându-mă să rătăcesc fără speranța de a mă mai regăsi cândva.

Corabia singurătății ne poartă pe valul singurătății spre un tărâm al singurătății. Într-un târziu, vom ajunge să locuim într-o singură cămașă nepereche.

Astăzi sunt mai puțin decât ieri.

Recunosc aceasta prin simțămintele ce mă leagă de călăuza mea interioară care, pe cât mă ajută să pășesc înainte, pe atât mă face să merg înapoi.

Încetul cu încetul ajungem la închiderea cercului. Un început spiritual și material ne definește în toate.

A venit toamna, dragii mei...

Din partea redacției

Din sumarul ediției:

* ȘTIRI... ON-LINE

Vești bune de la CNC TB/SIDA
Un for al profesioniștilor
Proiecte încheiate
Serviciul de presă al Ministerului Sănătății informează

Pag. 2-3 ➡

* EVENIMENTE

Școala formează deprinderi pentru viață, -reflecții pe marginea noii curricule școlare (N. Velișco, Ministerul Educației; G. Barberis, UNICEF-Moldova, M. Vranceanu, Coordonator Național al Programului "Educație pentru Formarea Deprinderilor de Viață")

Pag. 4-5-6 ➡

* PARTENERII NOȘTRI INTERNAȚIONALI

OMS - carte de vizită

Pag. 7-8 ➡

Serviciul de Presă
al Ministerului Sănătății
informează

Cursuri de perfecționare pentru medicii ftziopneumologi

În perioada 6 septembrie-12 noiembrie curent, la Chișinău, se desfășoară cursurile de perfecționare pentru medicii ftziopneumologi și personalul de laborator din republică.

La cursurile de perfecționare, organizate în cadrul Programului TB/SIDA, finanțat de Fondul Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei și de Banca Mondială, participă, la această etapă, circa 78 de medici ftziopneumologi, care se ocupă de tratamentul tuberculozei în staționare, coordonatori ai Programului de control al tuberculozei din fiecare raion al republicii și specialiști de laborator. Alte trei cursuri similare s-au desfășurat în lunile de vară ale acestui an și au instruit specialiștii în domeniu de la instituțiile medicale din municipiul Chișinău.

Potrivit specialiștilor Ministerului Sănătății, cursurile de perfecționare acoperă necesitățile de pregătire a specialiștilor pentru buna funcționare a strategiei DOTS pe întreg teritoriul țării. În cadrul acestor cursuri medicii ftziopneumologi vor căpăta deprinderi în depistarea eficientă a bolnavilor de tuberculoză; realizarea examenului bacteriologic în diagnosticul TB și tratamentul TB conform schemelor standarde DOTS; determinarea consecințelor tratamentului incorect și incomplet; organizarea monitorizării și evaluării tratamentului; controlul TB la nivelul centrelor de familie; profilaxia tuberculozei; lucrul în focare. Specialiștii din cadrul laboratoarelor vor fi instruiți în organizarea colectării sputei, examenului microscopic și controlul calității lui, măsurilor de protecție a muncii în centrul de microscopie a tuberculozei, asigurarea stocului de consumabile și reagenți pentru microscopie, completarea formularelor standarde.

Cursurile de perfecționare sunt organizate în incinta Institutului de Ftziopneumologie (or. Chișinău, str. G. Vârnab 13).

Primele cursuri de instruire privind diagnosticul și tratamentul tuberculozei conform strategiei DOTS au avut loc în anul 2001, odată cu implementarea acestei strategii în republică.

DOTS este recomandată de Organizația Mondială a Sănătății drept cea mai cost-eficientă strategie de tratament al tuberculozei în lume.

Vești bune de la CNC TB/SIDA

FONDUL GLOBAL DESCHIDE CEA DE-A DOUA FAZĂ DE FINANȚARE

Statele care au înaintat oferte și au primit finanțare în I rundă, pot solicita Fondului Global o cerere de finanțare pentru următorii ani, aprobarea cererii, însă, va depinde de reușita folosirii mijloacelor în primii doi ani,- cu această declarație oficială Consiliul Directorilor Fondului Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei a deschis cea de-a doua fază de finanțare, termenul limită de aplicare pentru Republica Moldova fiind 1 decembrie curent.

De regulă, aprobarea ofertei decurge în două etape. Prima cuprinde o fază începătoare de doi ani, în care Fondul Global (FG) semnează un Acord de Grant cu Recipientul Principal (unitatea responsabilă de debursarea Grantului) și etapa a doua, perioada următorilor trei ani, pentru care se face o cerere suplimentară de acoperire a propunerii originale.

Cererea de continuare a finanțării (pentru runda a doua) urmează a fi înaintată de Consiliul Național de Coordonare al Proiectului "Suportul Programului Național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA/ITS și al Programului Național de control al tuberculozei" (CNC TB/SIDA), organism multisectorial de nivel național, creat de Guvernul Republicii Moldova cu scopul de a

monitoriza activitățile din cadrul Proiectului, realizate de către Ministerul Sănătății cu mijloacele din Grantul FG, al Băncii Mondiale și de a le coordona cu cele realizate de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), alte organizații finanțatoare.

Este de remarcat că respectivul Proiect, la moment, reprezintă cel mai complex și integru sistem de strategii în domeniul TB/SIDA în Moldova, activitățile căruia includ profilaxia, tratamentul, procurarea medicamentelor și utilajului, instruirea populației etc. În realizarea acestor deziderate, contribuția Fondului Global e de 5 mil. dolari SUA, Acord de Grant semnat în mai 2003 cu data de expirare în mai 2005.

Apelând pentru continuarea finanțării Proiectului TB/SIDA, CNC urmează să prezinte o informație detaliată despre contextul epidemiologic în care a operat Proiectul, performanțele obținute, eficacitatea Grantului, precum și managementul financiar, planul de lucru și planul de procurări pentru următorii ani.

Estimarea corectă a necesităților, racordarea acestora la capacitatea de absorbție a resurselor planificate vor conduce, în ultimă instanță, la luarea unei decizii, sperăm, pozitivă pentru Republica Moldova.

Procedură încheiată

După câteva luni de căutări și evaluări, procedura de selectare a candidaturii pentru postul de consultant în comunicare/coordonare CNC TB/SIDA a fost încheiată cu angajarea în această funcție a dnei Svetlana Plămădeală.

Potrivit recomandărilor Băncii Mondiale, consultantul în comunicare/coordonare CNC TB/SIDA are responsabilitatea de a facilita dialogul între membrii CNC TB/SIDA și de a contribui la fortificarea parteneriatului în cadrul Programelor Naționale de control al TB și HIV/SIDA/ITS. În acest sens, rolul dnei Plămădeală este de a elabora și implementa un plan de coordonare al membrilor CNC TB/SIDA, care ar servi drept cadru strategic de comunicare în domeniul activităților de prevenire și control TB/HIV/SIDA/ITS.

PROIECTE ÎNCHEIATE

În perioada 9-27 august 2004, Asociația Tinerilor Formatori din Moldova (ATFM), cu suportul Fundației

Soros-Moldova (grantul Fondului Global), a organizat trei școli de vară pentru instruirea echipelor de educatori în cadrul proiectului „Rețeaua educatorilor „de la egal la egal” în prevenirea HIV/SIDA/ITS”.

La activitățile școlilor de vară au participat reprezentanți ai 50 instituții de învățământ preuniversitar din raioanele Telenești, Orhei și Călărași, care au semnat acorduri de colaborare cu ATFM și au format echipe de educatori „de la egal la egal” (EEE).

Principiul „de la egal la egal”, ce a stat la baza proiectului, s-a dezvoltat în urma recunoașterii faptului că tinerii adeseori devin suspicioși când o persoană adultă, din afara grupului de referință, le oferă

informații și sfaturi utile cu privire la comportamentul și stilul lor de viață.

Astfel, cei peste 300 tineri educatori și 50 mentori locali (profesori de educație pentru sănătate și lucrători medicali), care au primit instruire în cadrul școlilor de vară, reveniți în localitățile de baștină, au responsabilitatea de a transmite cunoștințele acumulate semenilor săi, ajutându-i să-și formeze niște deprinderi sănătoase de viață, ce le-ar permite să prevină HIV/SIDA/ITS.

În concluzie, este de remarcat că interesul participanților pentru HIV/SIDA a fost unul dominant, ceea ce rezultă că există o lipsă de informație în acest domeniu și o mare necesitate de a lichida acest gol.

O tabără de vară pentru persoane HIV/SIDA

În luna august curent, pentru prima dată în Moldova, a fost deschisă o tabără de vară pentru persoane infectate cu HIV și bolnave de SIDA.

Ideea aparține ONG „Credința”, realizatorul proiectului, care, cu susținerea UNICEF și Fundației Soros-Moldova (grantul Fondului Global), a reușit să organizeze odihna pentru 13 mame și 16 copii infectați cu HIV.

Pe lângă organizarea propriu-zisă a odihnei, programul taberei a inclus numeroase seminare, traininguri pentru mături și jocuri sportive, distractiv-cognitive pentru copii.

Participanții s-au simțit destul de bine, solicitând ca inițiativa din acest an să fie continuată cu mărirea numărului de beneficiari din raioanele republicii.

ONG „Credința” este singura organizație, oficial înregistrată, cu statut pentru persoane infectate cu HIV și bolnave de SIDA în Republica Moldova.

Adresa: MD 2068, or. Chișinău, str. Miron Costin 7, cabinetul 515.
Telefon: 44.65.10; 43.81.35;
e-mail: credinta@mail.ru

Cel de-al III Congres Național al Dermatovenerologilor și Cosmeticienilor (9-11 septembrie 2004, Chișinău) a întrunit peste 150 lucrători medicali de pe întreg teritoriul republicii și renumiți savanți din România, Rusia, Ucraina.

În deschiderea oficială, dl Andrei Gherman, ministrul sănătății, a felicitat participanții cu prilejul forumului și a decernat diplome de onoare unui șir de specialiști pentru merite deosebite în activitatea profesională.

Salutând delegații din partea comunității universitare, dl Ion Ababii, rectorul Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, a remarcat că tinerii care vin să-și continue studiile la catedra de dermatovenerologie au la cine se alinia. De-a lungul anilor, instituția a crescut generații de specialiști, care, în prezent, au ajuns nume notorii, adevărate modele de dăruire și devotament pentru cauza aleasă.

UN FOR AL PROFESIONIȘTILOR

Reuniunea de cel mai înalt nivel al dermatovenerologilor și cosmeticienilor a coincis cu un alt eveniment - 60 ani de la fondarea Dispensarului Dermatovenerologic Republican și al Serviciului Dermatovenerologic Republican. Cu această ocazie, dl Viorel Calistru, medic-șef al Dispensarului, a făcut o retrospectivă istorică a dezvoltării instituției nominalizate, menționând că aceasta din urmă tinde să devină un centru de excelență prin asistența specializată acordată populației; iar dl Gheorghe Mușet, d.h.ș.m., profesor universitar, șeful catedrei de dermatovenerologie a USMF „N. Testemițanu” a informat auditoriul despre evoluția științei dermatovenerologice în Republica Moldova, accentuând că istoria disciplinei universitare de dermatovenerologie este bogată în realizări, catedra fiind deschisă pentru colaborare științifică cu

centrele dermatovenerologice din România, Rusia, Ucraina și alte țări ale lumii.

În concluzie, s-a subliniat că pe parcursul ultimilor cinci ani se atestă o tendință de ameliorare a focarelor de infecție prin diagnosticarea corectă a infecțiilor, folosirii unui aparat performant pentru investigația bolnavilor și, nu în ultimul rând, datorită eficacității tratamentului. Raportorii s-au referit, bineînțeles, și la metodele de tratament al bolnavilor de HIV/SIDA, ce se practică în cadrul Dispensarului, singura instituție din republică ce are o secție specializată pentru diagnosticarea și tratamentul bolnavilor de HIV/SIDA.

Pornind de la ideea „Un om sănătos - o societate sănătoasă”, participanții la forum și-au evaluat încă o dată potențialul, planificând strategiile prioritare pentru următorii ani.

ȘCOALA FORMEAZĂ DEPRINDERI PENTRU VIAȚĂ reflecții pe marginea noii curricule școlare

La 1 septembrie curent, 40 de instituții de învățământ de pe întreg teritoriul Republicii Moldova au început anul școlar cu un obiect nou de studiu "Deprinderi pentru Viață". Introducerea noii discipline în curricula școlară a trezit numeroase discuții atât în mediul pedagogilor, cât și al elevilor, părinților.

Subiectului în cauză i-au fost consacrate deja câteva întruniri și seminare naționale (august-septembrie 2004), la care au fost invitați să participe managerii școlari ai instituțiilor selectate pentru experimentul din acest an și profesorii desemnați pentru predarea noii discipline.

Nici redacția "Buletinului Informativ" nu a rămas indiferentă de această inițiativă, oferind spațiu câtorva mesaje importante, spicuite din interviurile susținute cu dna Nadejda Velișco, șef de Direcție Învățământ Preuniversitar la Ministerul Educației, dna Giovanna Barberis, Reprezentant UNICEF în Republica Moldova și dna Maria Vrânceanu, Coordonator Național al Programului "Educație pentru Formarea Deprinderilor de Viață".

Nadejda VELIȘCO

"Copiii vor primi note doar la modulul de sănătate"

"conștiința și imaginea de sine"; "comunicarea și soluționarea conflictelor"; "relații interpersonale, inclusiv gender"; "drepturi și responsabilități"; "sănătatea și dezvoltarea sexuală"; "prevenirea infecțiilor sexual transmisibile, inclusiv HIV/SIDA" etc., subiecte, care, de-altfel, constituie conținutul noii discipline.

O problemă deosebit de gravă este și "maturizarea precoce" a copiilor în legătură cu plecarea părinților la muncă peste hotare. Potrivit unor date neoficiale, în prezent, în Republica Moldova sunt peste 25 mii copii rămași singuri sau în grija bunicilor, rudelor etc. În graba de a-și aduna avere și confort, unii părinți nici nu bănuiesc că, lipsindu-i pe copii de supraveghere la vârsta când nu au atins încă majoratul, riscă să piardă mult mai mult în sentimente, relații reciproce, dragoste neîmpărtășită...

Dramatismul acesta deja se face resimțit în unele familii prin faptul că, după o perioadă îndelungată de despărțire, părinții nu-și mai recunosc odraslele după caracterul și comportamentul ce îl au, iar copiii, la rândul lor, nu mai găsesc în părinte prietenul de altă dată. Cine e vinovat de situația creată? Cine îi va ajuta copilului să depășească o criză de acest fel?

Noua curriculă e de partea copilului neajutorat, aflat în dificultate. Scopul acestei curricule este de a-i oferi copilului/adolescentului/tânărului oportunități de învățare pentru acumularea cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor ce îl vor forma ca personalitate și cetățean al țării.

Disciplina "Deprinderi pentru Viață" este un curs netraditional, ce se experimentează în 35 de școli și 5 grădinițe cu perspectiva de a fi introdusă către 1 septembrie 2005 în toate instituțiile școlare și preșcolare din republică.

La elaborarea curriculei și-au adus

contribuția un grup numeros de specialiști din domeniul pedagogiei, medicinei, psihologiei; reprezentanți ai diverselor ministere, organizații internaționale, ONG-uri, ce dețin control sau influență în dezvoltarea politicilor pentru copii și tineret.

Meritul grupului de autori este enorm și din considerentul că în doi ani de eforturi susținute a fost împlinit un volum de activități planificat pentru o perioadă de cinci ani. Bineînțeles, mai sunt încă multe de făcut, dar suntem optimiști și credem că rezultatele experimentului vor fi cele așteptate. Cu atât mai mult că studiile efectuate în scopul testării reacției publicului la acest obiect au scos în evidență faptul că elevii îl acceptă cu mai multă plăcere decât oricare altul pentru că este deosebit prin subiectele ce le abordează, îi pregătește pentru viața de zi cu zi și pentru viața de familie. O atitudine pozitivă, în acest sens, împărtășesc și profesorii care consideră că, pe lângă noțiunile, în aparență, simple, noua curriculă îi învață pe copii lucruri trebuincioase. Părinții sunt și ei susținători activi ai ideii menționate, recunoscând că, oricât de apropiați ar fi cu odraslele lor, întâlnesc dificultăți de comunicare în abordarea anumitor subiecte.

Într-un cuvânt, odată cu inițierea cursului "Deprinderi pentru Viață" avem numai de câștigat. Obiectul în cauză va înlocui cursurile mai mici, ce existau anterior: "Educație pentru sănătate", "Circulația rutieră", "Educație pentru viața de familie" și va fi predat în toate clasele de la I-XII și chiar în grupele de grădiniță (5-7 ani). De asemenea, la această disciplină elevii vor fi notați doar la modulul de sănătate, cursul experimental din acest an fiind unul de audiere, adică, fără note în catalog.

COR.: Ce presupune noua disciplină școlară și cum se va integra în actualul program de învățământ?

N. VELIȘCO: Prin esența sa, școala are sarcina de a-i învăța pe elevi nu doar să scrie și să citească, ci să-i formeze ca personalități. Acest lucru este foarte important, așa cum vechea schemă de educație a devenit, într-un fel, perimată. Elevul nu se mulțumește doar cu predarea materiei generale. Cursurile abstracte nu-l interesează pentru că în veacul nostru se urmărește succesul practic și imediat. Trăim un timp al acțiunii și pentru a reuși trebuie să dai dovadă de mult pragmatism. În acest sens, accentele care se cer a fi puse astăzi se bazează pe dezvoltarea creativității, trezirea inteligenței, formarea unei atitudini și a unui comportament rațional, inofensiv, ce i-ar face pe copii mult mai descurcăreți, siguri pe sine, responsabili de faptele comise.

Curricula "Deprinderi pentru Viață" tocmai vine în susținerea acestui deziderat. Este deosebit de necesar a le oferi copiilor și adolescenților cunoștințe și deprinderi ce i-ar ajuta să reușească mai bine în viață. Or, problemele cu care se confruntă astăzi sunt pe cât de complexe, pe atât de diverse: de la aspecte ce țin de particularitățile vârstei la

Giovanna BARBERIS

“Este un curs cu totul nou pentru Republica Moldova și ne-am putea aștepta la tot felul de surprize”

COR.: Ce argumente au stat la baza elaborării noii curricule școlare și cum îi vedeți pe absolvenții instituțiilor noastre la sfârșitul audierii cursului “Deprinderi pentru Viață”?

G. BARBERIS: Argumentul cel mai important e că tinerii din Republica Moldova nu sunt pregătiți pentru viață. Nu este o axiomă, ci o constatare tristă, pe care am dedus-o în rezultatul analizei numeroaselor studii, efectuate de colaboratorii UNICEF-ului în vederea evaluării situației copiilor și tinerilor în domeniul educației, sănătății, traficului de ființe umane etc. Această înțelegere ne-o dă și raportul “Educație pentru formarea deprinderilor de viață”(2003), un studiu amplu ce include investigațiile de mai mulți ani, efectuate nu numai de UNICEF, dar și de alte ministere, organizații neguvernamentale, ce activează în domeniul educației pentru sănătate. Astfel, conchidem că în Republica Moldova 1/3 din populația de 4,3 milioane locuitori o constituie copiii și tinerii cu vârsta până la 18 ani. Caracterizându-se printr-un potențial enorm de creație, energie, creștere spirituală, tinerii sunt cei care trăiesc la maximă intensitate orice schimbare din societate. Cu regret, această vârstă nu este ocolită și de unele riscuri. Tentați să experimenteze mereu orice prezintă pentru ei o provocare, grație temperamentului super-activ, impulsiv, spontan ce îi predomină, se pomenesc că realizează ceva ce n-au mai încercat anterior. Știți cum se spune, oricât de mult ai trăi, tot primii douăzeci de ani formează cea mai lungă perioadă a vieții...

Până la vârsta tinereții se leagă cele mai trainice prietenii, dar și cele mai mari deziluzii tot pe acest segment de vârstă se întâmplă. Este perioada celor mai de seamă descoperiri și acumulări, când organismul se dezvoltă nu numai din punct de vedere al fizicului, ci și spiritual, social. Asemeni pomușorului de care ai grijă să-i torni

destulă apă la rădăcină în primii ani de viață, copilul/adolescentul are nevoie de susținere pentru a reuși să se formeze ca membru al familiei și cetățean al societății. În caz contrar, prea mulți vor cădea secerați sub povara greutăților vieții, însușindu-și un comportament de risc din cauza neștiinței, ignoranței, incapacității de a lupta cu propriile slăbiciuni. Din același raport de evaluare, aflăm, bunăoară, că:

- 1/3 dintre persoanele utilizatoare de droguri au vârsta de 13-18 ani, numărul consumatorilor sub 18 ani dublându-se la fiecare 2 ani;
- 52% din tinerii de 14-17 ani au încercat cel puțin o dată să consume alcool, iar 17% au avut probleme privind dependența de alcool;
- fiecare al cincilea copil de vârstă școlară fumează în mod sistematic;
- 71% dintre persoanele înregistrate cu infecția HIV/SIDA au vârsta de 17-29 ani;
- 10% din numărul total al infracțiunilor înregistrate sunt comise de minori;
- Republica Moldova are una dintre cele mai înalte rate ale migrației externe printre tinerii de 15-24 ani din Europa și Asia Centrală;
- 70% din cazurile de mortalitate prematură a adulților sunt rezultatul unor comportamente de risc ale acestora în perioada adolescenței (datele OMS).

Sunt doar câteva cifre pe care am dorit să Vi le aduc drept argumente în favoarea dezvoltării și implementării actualei curricule “Deprinderi pentru Viață”, prin care se dorește instruirea tinerilor sub aspectul protejării lor de numeroasele pericole, ce amenință să le pericliteze viața.

Fiind un curs absolut nou pentru Republica Moldova, ne putem aștepta, firește, la tot felul de surprize. Deocamdată, suntem în faza experimentării curriculei, după care, dacă totul va merge bine, se va purcede la introducerea oficială, în program obligatoriu, în toată țara.

Paralel cu aceasta, din anul viitor sunt prevăzute un șir de intervenții și pentru

Maria VRÂNCEANU

“Copiii vor fi experții principali în alegerea profesorului”

COR.: De la idee la realizare e o cale destul de lungă... Care au fost etapele cele mai importante în elaborarea și implementarea curriculei “Deprinderi pentru Viață” și ce țări au deja o experiență în acest domeniu?

M. VRÂNCEANU: Curricula “Deprinderi pentru Viață” nu a apărut pe un teren gol. Bineînțeles, au existat mai multe etape de pregătire - s-au făcut investigații serioase în domeniul sănătății și educației copiilor din țară, au fost studiate documentele organismelor și forurilor internaționale, în special, rezoluțiile SUMMIT-ului de la Dakar (2000) cu privire la noua definiție a calității educației copiilor/tinerilor, precum și experiența internațională în domeniu; au fost consultați experți din străinătate, care, familiarizându-se cu situația reală de la noi, au propus un șir de recomandări de care s-a ținut cont la elaborarea curriculei “Deprinderi pentru Viață”. Astfel, cu sprijinul Reprezentanței UNICEF în Moldova, în perioada decembrie 2002-septembrie 2003, au fost organizate două conferințe naționale cu participarea factorilor de decizie, persoanelor care elaborează politici și sunt responsabile de planificarea și coordonarea programelor educaționale la nivel național, regional și local, în vederea sensibilizării acestora vizavi de necesitatea introducerii unui curs „Deprinderi pentru Viață” pentru copiii și tinerii de la noi. Tot pe parcursul anului 2003, cu susținerea UNICEF, au fost organizate și câteva ateliere de lucru, în cadrul cărora consultanții internaționali au lucrat în strânsă colaborare cu experții noștri, ajutându-ne să elaborăm concepția „Educație pentru Formarea Deprinderilor de Viață” și curricula cursului.

Aprobată de Consiliul Ministerului

Educației, în baza Concepției “Educație pentru Formarea Deprinderilor de Viață”, actuala curriculă reflectă angajamentul și prioritățile Guvernului Republicii Moldova în domeniul sănătății, educației și dezvoltării tinere generații. Apariția curriculei școlare “Deprinderi pentru Viață” a fost posibilă cu suportul financiar al Fondului Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei, al Băncii Mondiale (Programul TB/SIDA), asistenței tehnice a Reprezentanței UNICEF în Moldova și se înscrie în Acordul de Grant semnat între Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare din 11 iulie 2003, a Memorandumului de colaborare în vederea implementării Programului TB/SIDA/ITS în Moldova din 4 aprilie 2004, a Programului de acțiuni pentru elaborarea și implementarea cursului “Deprinderi pentru Viață” în sistemul educațional din țară.

„Deprinderile de Viață” (definiție dată de OMS și UNICEF) sunt abilități comportamentale pozitive și de adaptare, care permit indivizilor să se confrunte eficient cu cerințele și provocările vieții cotidiene. Acestea sunt competențe psihosociale și deprinderi interpersonale, ce îi ajută pe copii și tineri să ia decizii informate, să soluționeze probleme, să gândească critic și creativ, să comunice eficient, să stabilească relații constructive, să se adapteze și să-și gestioneze viața într-o manieră sănătoasă și productivă. Scopul cursului nostru este să asigurăm copiilor și tinerilor un proces de dezvoltare personală, socială și de sănătate prin oferirea oportunităților de învățare pentru achiziționarea deprinderilor și atitudinilor, acumularea cunoștințelor, care le va permite să ducă o viață sigură, sănătoasă și responsabilă ca persoane și membri ai societății.

Trecând prin mai multe etape organizaționale, în această toamnă, am început experimentarea curriculei în 35 de școli și 5 grădinițe. Acestea au fost selectate după mai multe criterii, unul dintre ele fiind antrenarea instituției date în alte proiecte până acum, ceea ce presupune că, la moment, dispun de o oarecare bază logistică, dar și de cadre didactice

motivate și capabile să predea acest curs după o metodologie interactivă. Apropos de profesori. De felul cât de interesant vor ști să organizeze lecția, prin ce exemple îi vor implica pe copii în activități, cât de mult vor reuși să-i captiveze, ce flexibilitate vor avea discuțiile, astfel ca între profesor și elevi să se stabilească o relație de prietenie și încredere reciprocă, va depinde reușita cursului în general. Ține de personalitatea și profesionalismul profesorului ca, venind la această disciplină, elevii să se simtă liberi, descătușați, interesați de a discuta la orice temă fără frica de a fi muștrați ori blamați. Într-un fel, elevii vor fi experții principali în alegerea profesorului pentru această disciplină. Indiferent de este biolog sau psiholog, lingvist sau chimist - important e să întrunească acele calități ce l-ar face agreat de copii.

În ajutorul profesorilor, în această toamnă, a fost elaborat un “Ghid de implementare a curriculei “Deprinderi pentru Viață”, se lucrează și la elaborarea materialelor didactice pentru profesori și copiii/tineri; a fost organizat un atelier de lucru cu participarea experților din Marea Britanie (septembrie 2004). Instituțiile-pilot vor beneficia în anul de experiment de încă 3 sesiuni de instruire, în cadrul cărora se va face un schimb de experiență, se vor învăța lucruri noi. Tot în anul acesta (2004-2005) se va organiza un proces de monitorizare a implementării cursului la nivelul fiecărei instituții-pilot. La etapele următoare instruirea profesorilor pentru disciplina “Deprinderi pentru Viață” se va face în două runde. La prima - vor fi pregătiți formatorii regionali, după care, în “cascadă”, aceștia vor împărtăși cunoștințele acumulate colegilor din localitățile raionale, rurale, astfel, ca în septembrie 2005 acest curs să înceapă în toată țara. Se preconizează a fi instruiți circa 3000 de profesori.

În ceea ce privește experiența internațională, ca obiect de studiu introdus în curricula școlară, acest curs există în Canada, Marea Britanie, Franța, România, Albania, Azerbaijan... Este un program bazat integral pe necesitățile copiilor și ar fi o eroare să nu-l implementăm la noi.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A SĂNĂȚĂII (OMS) CARTE DE VIZITĂ

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a fost înființată în 1948 cu scopul „de a stimula cooperarea internațională și regională pentru promovarea sănătății și prevenirea bolilor”.

Obiectivele OMS rezidă în construirea unor comunități sănătoase și combaterea bolilor. Pentru îndeplinirea acestor

obiective, patru direcții strategice conturează cadrul de activitate a OMS:

- reducerea mortalității excesive, a morbidității și invalidității populației;
- promovarea unor stiluri sănătoase de viață și reducerea factorilor de risc care pot afecta sănătatea (riscuri ce provin din condițiile de mediu, economice, sociale și de comportament);
- dezvoltarea unui sistem de

sănătate care să amelioreze serviciile din domeniul sănătății, să răspundă la nevoile legitime ale populației și să fie, în același timp, accesibile din punct de vedere financiar;

- elaborarea strategiilor și crearea unui cadru favorabil instituțional pentru promovarea aspectelor de sănătate în cadrul politicilor sociale, economice, de mediu și de dezvoltare.

CATALIZATOR, AGENT ȘI FACILITATOR ÎN SISTEMUL DE SĂNĂȚATE

Moldova este să furnizeze sprijin tehnic pentru dezvoltarea sectorului sănătății, stimularea politicilor de promovare a sănătății și prevenirea bolilor. În colaborare cu Guvernul și alți factori de decizie din sistemul de sănătate, OMS este un catalizator, agent și facilitator în procesul de dezvoltare a sistemului sănătății, precum și un promotor al parteneriatelor în sistemul de sănătate.

Pentru realizarea misiunii sale în Moldova, OMS îndeplinește câteva funcții de bază:

- realizarea unei colaborări și comunicări bazate pe experiență practică și dovezi științifice;
- gestionarea informației prin evaluarea tendințelor și compararea performanțelor, stabilirea agendei de

activități și stimularea cercetării și dezvoltării;

• stimularea dezvoltării sistemului sănătății prin acordarea de sprijin tehnic și asistență în elaborarea politicilor, astfel ca acestea să impulsioneze cooperarea și să realizeze dezvoltarea durabilă;

• negocierea și susținerea parteneriatelor naționale și globale;

• stabilirea, validarea, monitorizarea și coordonarea implementării corecte a normelor și standardelor în sănătatea publică;

• stimularea dezvoltării și pilotării noilor intervenții, metode și principii pentru controlul bolilor, reducerea riscurilor, administrarea serviciilor de sănătate și a furnizării acestor servicii.

Republica Moldova a devenit țară membră a OMS în mai 1992. Trei ani mai târziu, în Chișinău, a fost deschis biroul OMS de coordonare cu Republica Moldova, parte componentă a Biroului Regional OMS pentru Europa, cu sediul în Copenhaga, Danemarca.

Obiectivul principal al OMS în

Activitatea OMS în Moldova

Activitatea OMS în Republica Moldova include acordarea asistenței tehnice în domeniile prioritare de sănătate publică și management al serviciilor de sănătate, organizarea cursurilor de pregătire a cadrelor și realizarea unor programe de dezvoltare prin intermediul mai multor proiecte, precum: „Dezvoltarea politicilor și a sistemului de sănătate”, „Controlul bolilor infecțioase”, „Controlul bolilor cronice neinfecțioase”, „Îngrijirea sănătății mamelor și copiilor”.

În urma implementării programelor OMS:

- au fost înregistrate o serie de progrese în domeniul îngrijirii sănătății mamelor și copiilor (programul „O

sarcină mai sigură” și „Conduita integrată a bolilor la copii”);

• realizarea unui program integrat de control și prevenire a bolilor cronice neinfecțioase într-o regiune pilot;

• a fost acordat suport tehnic pentru elaborarea Programului Național de control al tuberculozei, bazat pe implementarea strategiei DOTS (Tratament Observat Direct);

• a fost acordat suport tehnic în cadrul ultimelor două bienale la crearea unui sistem informațional de sănătate; în prezent, sistemul este funcțional și personalul a participat deja la cursuri de instruire;

Continuare în pag. 8 ➔

◀ Început în pag. 7

- a fost pregătită, în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova, o strategie pentru reformarea sistemului de sănătate pentru perioada 1997-2003;
- a fost acordat suport tehnic la elaborarea Politicii Naționale a Sănătății;
- a fost acordat suport consultativ pentru implementarea Asigurărilor obligatorii de asistență medicală;
- a fost oferit sprijin Guvernului în dezvoltarea unui Plan Național pentru Imunizare și coordonarea măsurilor necesare pentru certificarea Moldovei ca fiind liberă de poliomielită;
- a fost acordat sprijin în elaborarea politicii medicamentului, un succes notabil în acest sens fiind introducerea listei naționale a medicamentelor esențiale.

Biroul Regional OMS consideră Moldova ca fiind o țară cu necesități de

sănătate sporite. Începând cu 1997, colaborarea dintre OMS și Moldova s-a realizat prin bienale pe termen mediu, urmate de Acordul Bienal de Colaborare cu Ministerul Sănătății al Republicii Moldova în 2002-2003.

Dintre prioritățile identificate de Guvernul Republicii Moldova și OMS pentru 2004-2005 sunt: sănătatea mamelor și copiilor (inclusiv sănătatea reproductivă), consolidarea rolului de dirijare (dezvoltarea capacităților instituționale, dezvoltarea politicilor de sănătate și perfecționarea sistemului informațional pentru sănătate), finanțarea sistemului sănătății, consolidarea funcției de generare a resurselor (în special, produsele farmaceutice), securitatea apei, HIV/SIDA, tuberculoza, prevenirea bolilor cronice neinfecțioase (hipertensiunea, bolile sistemului digestiv, cancerul glandei mamare), securitatea alimentelor și sănătatea mentală.

Printre partenerii OMS în Republica Moldova se numără alte Agenții ONU (PNUD, UNICEF, UNAIDS, UNFPA, BM/UCIMP), UE/TACIS, Fundația Soros-Moldova, USAID/AIHA.

Obiectivul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) este obținerea celui mai înalt posibil nivel de sănătate. Așa cum este definită în Constituția OMS, sănătatea reprezintă nu numai absența bolii sau a infirmității, ci și o stare de completă bunăstare fizică, mentală și socială.

BLOCNOTES CULTURAL

PROTEJEAZĂ-ȚI DRAGOSTEA... LA BIS

Sala complexului de agrement „Moscova” din orașul Chișinău a devenit neîncăpătoare pentru tinerii care au dorit să vină la spectacolul „Protejează-ți dragostea”, organizat de

Banca Mondială și Fondul Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei.

Spectacolul i-a adunat, în rând, pe fanii formației „Cezara”, care au sărbătorit lansarea albumului de debut „Singură în casă”, dar și pe toți cei care au devenit posesorii „fluturașilor” informativi, difuzați prin oraș de însuși protagonistul formației.

Primind fluturașul/invitația de a merge gratis la spectacol, tinerii au găsit alăturat și câte un prezervativ cu indicația „Protejează-ți dragostea” (*Freedom for Love*), mesaj, care, de altfel, a răsunat ca un leitmotiv „la bis” pe tot parcursul programului.

Alegerea pentru „dragoste protejată” nu este un capriciu al tinerilor de astăzi, ci o decizie înțeleaptă, care-i ajută să prevină o sarcină nedorită, ce se termină de cele mai multe ori cu avort, contaminarea cu diferite infecții sexual transmise, inclusiv HIV/SIDA.

Fiecare generație își are caracteristicile sale de dezvoltare, propriile concepții de viață. Ceea ce acum un secol conștiința omenească blama și pedepsea fără revocare, în

timpul de față este perceput ca o condiție de cunoaștere a partenerului/partenerei, precauție pentru luarea unor decizii responsabile în viață. La acestea am mai adăuga și observația că în trecut debutul relațiilor sexuale coincidea cu celebrarea căsătoriei, pe când astăzi perioada dintre începutul vieții sexuale și formarea familiei este de cel puțin 10 ani, timp în care partenerii adeseori se schimbă între ei, punându-și în pericol sănătatea și... dragostea.

Acțiunea „Protejează-ți dragostea” se înscrie în șirul manifestărilor culturale organizate în sprijinul realizării „Programului Național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală” și i-a avut ca susținători pe Art-Promo și INS Production. Parteneri: EuroTV Chișinău, Kiss FM, Jurnal de Chișinău, Timpul, Muz TV Chișinău și Наше Радио. În program au mai participat cu un recital de muzică *live* formațiile „Insolita”, „Doll” și „Tabu”.

BULETIN INFORMATIV

al Consiliului Național de Coordonare al Proiectului „Suportul Programului Național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA/ITS și al Programului Național de control al tuberculozei”

Echipe redacțională

Coordonator: Dumitru LATICEVSCHI
Consultanți: Olga OSADCII
Larisa LĂZĂRESCU

Redactor: Victoria TATARU
Machetare: Veaceslav CEBOTARI
Responsabil de ediție: Oleg BARBĂ

Adresa redacției:

Bulevardul Ștefan cel Mare, 1
MD 2033, Chișinău, Republica Moldova
Telefon: 250 293; Fax: 250 447
E-mail: ccm_secretariat@moldova.md

BULLETIN

of the Country Coordination Mechanism of the "Support to the National Tuberculosis and National HIV/AIDS/STI Control Programs"

THE FINANCIAL SUPPORT PROVIDED BY THE INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IS A STRENGTH OF THE NATIONAL PROGRAM

At the invitation of the United Nations Thematic Group for HIV/AIDS, Mr. Andrew J. Amato-Gauci, international expert, consultant on HIV/AIDS issues, paid a working visit to the Republic of Moldova late this August.

This is his second visit to this country, since the Moldovan Government developed and approved the National Program of HIV/AIDS and sexually transmitted infections prevention and control for 2001-2005.

Comprising concrete strategies and activities, aimed at enhancing the epidemic situation through strengthened collaboration of all parties involved in the aforementioned problem, this program is regarded as the most complex one ever developed, which is now at the final stage of implementation.

To this end, the visit of the international expert had the goal to assess the results attained under the National Program and determine the priority tasks, to be introduced in the development plan of the next National Program for 2006-2010.

During his stay in Moldova, the consultant met with representatives of various ministries, departments, NGOs, UN specialized agencies, examined and analyzed, on the basis of some questionnaires (question guidelines), the reports of people responsible for the implementation of certain components of the National Program, as well as the reports of people that are not directly involved, but affected/infected by HIV/AIDS.

Analyzing the results attained over this period of time, Mr. Gauci was impressed by the efficiency of Program strategies implementation, stressing that most of the goals have been met, and in some cases the achievement exceeded the expectations. We should mention the efficiency of harm reduction activities in penitentiaries, ranking among the first in the ex-soviet and European countries, 100% accessibility of people to the ARV treatment, stability and decrease in syphilis incidence, etc. In the consultant's opinion, the financial support provided by the international organizations, especially by the World

Bank and Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, is a strength of the National Program.

As for the "drawbacks", the expert's recommendations are divided according to the strategies stipulated in the current Program and contain clear indications for each separate case. Because of the lack of space, we will present them in the next issue of the Bulletin, when we will publish some excerpts from the National Program evaluation report, submitted and presented for debates by Mr. Gauci to ease its media coverage.

*Any person is a trial
of the entire world.*

M. Eminescu

Today I am sadder than yesterday. I don't have any reason but, anyway, an undefined feeling dominates me, departing me from everything I love, desire and treasure...

A shrewd troubadour tempts our soul without any permission. Somebody needs us to sing the song of sadness.

Today I am lonelier than yesterday. Something I love, desire, treasure run away from me, making me wander without any hope to find myself again.

The ship of loneliness carries us on the waves of loneliness towards a land of loneliness. Finally we will end up living in a single shirt.

Today I am less than yesterday. I realize this thanks to the feelings that link me to my inner guide, which helps me to go on as well as step back.

Step by step we reach the end of the circle. A spiritual and material beginning defines us in everything we do.

Autumn has come, my friends...

On behalf of the editorial staff

Summary:

* ON-LINE ... NEWS

Good news from the CCM TB/AIDS
A forum of professionals
Completed projects
The Ministry of Health Press Service informs

Pag. 10-11 ➡

* EVENTS

The school forms life skills - reflections about the new school curriculum
(N. Velişco, Ministry of Education; G. Barberis, UNICEF-Moldova; M. Vranceanu, National Coordinator of "Life Skills based Education" Program)

Pag. 12-13-14 ➡

* OUR INTERNATIONAL PARTNERS

WHO - visit card

Pag. 15-16 ➡

The Ministry
of Health Press
Service informs

Advanced Training Courses for Specialists in Phthiology and Lung Diseases

During the period between this September 6 and November 12, advanced courses for specialists in phthiology and lung diseases and the laboratory personnel are being held in Chişinău within 8 seminars. The advanced training courses, organized under the TB/AIDS Program, financed by the Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, are attended by about 78 specialists in phthiology and lung diseases that treat tuberculosis at in-patient facilities, coordinators of the Program of Tuberculosis control from each district of this country and laboratory specialists. Similar courses were conducted this summer, attended by experts of specialized health facilities of Chişinău.

According to specialists of the Ministry of Health, the advanced training courses meet the training needs for a better functioning of DOTS strategy on the entire territory of this country. During the courses the specialists in phthiology and lung diseases will be trained how to identify efficiently people with tuberculosis, carry out the bacteriological test for TB diagnosis and TB treatment according to the standard DOTS schemes, determine the consequences of the incorrect and partial treatment, monitor and evaluate the treatment, control the TB at the level of family centers, prevent the tuberculosis, work within infection hotbeds. The laboratory specialists will be trained in sputum collection, microscopic examination and quality control, measures of protection in the tuberculosis microscopy center, assurance of the stock of consumables and reagents for microscopy and standard forms fill-out.

The advanced training courses are organized at the Institute of Phthiology and Lung Diseases (13 G.Vărnăv, Chişinău).

The first training courses on tuberculosis diagnosis and treatment by DOTS strategy were held in 2001, when this strategy began to be implemented in this country.

DOTS is recommended by the World Health Organization and one of the most cost-efficient strategies of tuberculosis treatment in the world.

Good news from the CCM TB/AIDS

THE GLOBAL FUND OPENS THE SECOND STAGE OF FINANCING

The states that applied for and received financing during the first phase may submit to the Global Fund (GF) another application to finance their activities during the next years, whose approval will depend on the efficiency of the financial resources management during the first two years, - this was officially declared by the Board of the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria at the opening of the second stage of financing, with the deadline for application from Moldova being established this December 1.

Usually the application is approved in two stages. The first is an initial stage of two years, when the Global Fund (GF) signs a Grant Agreement with the Principal Recipient (the unit responsible of Grant disbursement) and the second stage, the next three years, when an additional application is submitted to cover the original (initial) proposal.

The application to continue the financing (for the second stage) shall be submitted to the Country Coordinating Mechanism of the "Support of the National Tuberculosis and National HIV/AIDS/STI prevention and control Programs" Project (CCM TB/AIDS), multi-sectoral institution

of national level, established by the Moldovan Government to monitor the Project activities, carried out by the Ministry of Health on the basis of the GF and World Bank grants and coordinate them with the activities carried out by the United States Agency for International Development and other financing institutions.

It is worth mentioning that this Project is at present the most complex system of strategies on TB/AIDS in Moldova, whose activities consist of prevention, treatment, procurement of drugs and equipment, population training, etc. To meet these goals the contribution of the Global Fund is of 5 million USD; the Grant Agreement was signed in May 2003 and will expire in May 2005.

Applying for further financing of TB/AIDS Project, the CCM shall present detailed information about the epidemiological context of the Project, its results, Grant efficiency, as well as the financial management, plan of activities and procurements for the next years.

The correct estimation of needs, their adjustment to the absorption capacity of the planned resources will subsequently lead to a hopefully positive decision for the Republic of Moldova.

Finished procedure

After several months of searching and evaluations, the procedure of selecting a candidate for the position of CCM TB/AIDS consultant of communication/coordination came to a close and Mrs. Svetlana Plămădeală was appointed for it.

According to the recommendations of the World Bank, the CCM TB/AIDS consultant of communication/coordination is responsible for facilitating the dialogue among the CCM TB/AIDS members and strengthening the partnership within the National Programs of TB and HIV/AIDS/STI control. To this end, Mrs. Plămădeală has the task to develop and implement a plan of coordination for CCM TB/AIDS members that would serve as a strategic communication framework in the field of TB/HIV/AIDS/STI control.

Completed projects

During the period of August 9-27, 2004 the Young Trainers Association of Moldova (YTAM), has organized, with

the support of Soros-Moldova Foundation financed by the Global Fund, three summer schools to train trainers under the project "Peer Education Trainers Network for HIV/AIDS/STI prevention".

The summer schools were attended by representatives of 50 pre-university institutions of Telenești, Orhei and Călărași districts that have concluded agreements of collaboration with YTAM and have formed teams of peer trainers.

The "peer education" principle, which the project was based on, developed after the recognition of the fact that the young people are most of the times suspicious when an adult, from outside of the reference group, tries to inform or

advise them on their behavior and life style.

Thus, those over 300 young trainers and 50 local mentors (teachers for health education and health workers), who have been trained at the summer schools, returned to their native places with the responsibility to disseminate the gained knowledge to their fellows, helping them form healthy life skills, thus preventing them from getting infected with HIV/AIDS/STI.

As a conclusion, it is worth mentioning that the participants had a high interest in issues related to HIV/AIDS, a fact revealing the lack of information in this field and a stringent need to fill this gap.

A summer camp for people with HIV/AIDS

This August a summer camp for people with HIV/AIDS was opened in Moldova for the first time.

This idea belongs to "Credința" NGO, project implementer, who managed to organize the leisure of 13 mothers and 16 children infected with HIV, with the support of UNICEF and Soros-Moldova Foundation, financed by the Global Fund.

Besides the organization of the leisure itself, there were organized plenty of seminars, trainings for adults and sport, entertainment and cognitive games for children.

The participants had a good time, soliciting a continuation of this initiative and an increase in the number of beneficiaries from all regions of the country.

"Credința" NGO is the only officially registered organization specially created for HIV/AIDS infected people of the

Republic of Moldova.

Address: MD 2068, Chișinău,
str. Miron Costin 7, office 515.
Tel: 44.65.10; 43.81.35;

The III National Congress of Dermatovenereologists and Cosmeticians (September 9-11, 2004, Chișinău) gathered over 150 health workers from the entire Moldova, as well as famous scientists from Romania, Russia and Ukraine.

At the opening ceremony the Minister of Health, Andrei Gherman, congratulated the participants in this forum and awarded diplomas of honor to a number of health experts for special merits in their professional activity.

Greeting the delegation from the university community, Mr. Ion Ababii, president of "N. Testemițanu" State University of Medicine and Pharmacy, stressed that the young people who had decided to continue their studies at the department of dermatovenereology had really good examples. Over years this institution has educated plenty of specialists who have become famous personalities in this field, genuine models of abnegation and loyalty for the chosen cause.

A FORUM OF PROFESSIONALS

The high-level reunion of dermatovenereologists and cosmeticians coincided with another event - 60 years since the establishment of the Republican Dermatovenereologic Center and the Republican Dermatovenereologic Service. On this occasion, Mr. Viorel Calistru, doctor-in-chief of this Center, has presented a historical retrospective of the institution, stressing that it aspires to become a center of excellence thanks to the specialized assistance offered to people; and Mr. Gheorghe Mușet, PhD in medical sciences, university professor, head of the dermatovenereology department of "N. Testemițanu" SUMP, informed the audience about the evolution of the dermatovenereologic science, stressing that the history of Dermatovenereology university course of the Republic of Moldova is full of achievements, this department

being open for collaboration with the Dermatovenereologic centers of Romania, Russia, Ukraine and other world centers.

As a conclusion, it was stressed that over the past 5 years there has been registered a positive progress regarding the hotbeds of infections through correct diagnosis of infections, use of efficient equipment for investigations and, last but not least, increased efficiency of the treatment. The speakers, of course, referred to the treatment methods for people with HIV/AIDS that are being implemented at the Center, the only institution that has a specialized department for the identification and treatment of people with HIV/AIDS.

Stemming from the idea "a healthy person - a healthy society", the participants in the forum have evaluated one more time their potential, planning the priority strategies for the next years.

THE SCHOOL FORMS LIFE SKILLS reflections about the new school curriculum

This September 1st., 40 educational institutions from the entire territory of the Republic of Moldova started the new academic year with a new course - "Life Skills". The introduction of the new academic course was much debated both by teachers, on the one hand, students and parents, on the other hand.

This course was tackled at several national meetings and seminars (August-September 2004), attended by the heads of the schools selected for the experiment conducted this year and the teachers that run the new course.

The editor's office of "Informational Bulletin" also approaches this initiative, publishing several important messages, extracted from the interviews with Mrs. Nadejda Velişco, Head of pre-university division of the Ministry of Education, Mrs. Giovanna Barberis, UNICEF Representative in the Republic of Moldova and Mrs. Maria Vrânceanu, National Coordinator of "Life Skills based Education" Program.

Nadejda VELIŞCO

"Children will be evaluated and get grades only at the health module"

COR.: What does the new course mean and how will it be integrated in the current school curriculum?

N. VELIŞCO: The task of the school is not only to teach children reading and writing, but also to form their personality. This is a crucial thing, as the old educational pattern is already obsolete. Children are not satisfied any more by the mere presentation of the general material. The abstract courses are not interesting any more as the people of this century seek immediate practical success. We live in a time of actions and in order to succeed we need to be very pragmatic. To this end, we should stress now on creativity, intelligence, and development of a rational, harmless attitude and behavior that would make our children cuter, more reliable and responsible of their actions.

"Life Skills" course aims at supporting this desideratum. It is crucial to offer children and teenagers knowledge and skills that would help them succeed in their life. The problems they face today are as complex as diversified: from the viewpoint of age peculiarities "awareness and image of the self"; "communication and settlement of conflicts"; "interpersonal

relations, including gender issues"; "rights and responsibilities", "sexual health and development"; "prevention of sexually transmitted illnesses, including HIV/AIDS", etc. As a matter of fact these topics form the content of the new course.

The "early maturation" of children, determined by the fact that their parents had left for abroad to find a job is a very grave problem. According to some informal data, at present in the Republic of Moldova there are 25 thousand children left alone or under the care of their grandparents, relatives, etc. In their rush for wealth and comfort, many parents don't even presume that depriving their children of supervision at such an early age they risk to lose their feelings, mutual relationship, unshared love....

Some families have already faced the negative consequences of this situation, and namely after a long period of separation some parent cannot recognize their children's character and behavior and the children, in their turn, cannot find the former parent any more. Who should be blamed for this situation? Who will help children overcome such crises?

The new curriculum was developed for the helpless children and those in difficult situations. It has the goal to provide children/teenagers/young people with the opportunity to obtain the necessary knowledge, skills and attitudes that would form their personality as real citizens of this country.

"Life Skills" is a non-traditional course, that is being tested in 35 schools and 5 kindergartens and it is planned to introduce it in the curriculum of all school and pre-

school institutions by September 1st, 2005.

This course was developed by a numerous group of specialists in pedagogy, medicine and psychology; representatives of various ministries, international organizations, NGOs that control and influence the development of policies for children and youth.

The merit of this group of authors is huge, given the fact that they invested great efforts and managed to finish the activities planned for 5 years within two years only. Of course, there is still much to be done, but we are optimistic and are positive that will attain the expected results. Moreover, the evaluations of the public reaction to this course reveal that students are very satisfied with it and regard it as a special course that prepares them for their daily and family life. Teachers also have a positive attitude and assert that, besides the notions that seem to be simple, this course informs children about useful things. The parents support this course as well, admitting that even if they have a close relationship with their children, they face difficulties in discussing certain issues.

To be short, we will only benefit from "Life Skills" course. It will substitute the shorter courses that used to be taught before, such as "Education for health", "Road Circulation", "Education for Family Life" and will be taught in all forms, from the I to the XII, as well as in kindergartens (to children of 5-7 years). In addition, the students will be evaluated and graded only at the health module, this year the course being experimental, that is, the students will not receive any grades.

Giovanna BARBERIS

“This is an absolutely new course for the Republic of Moldova and we could expect surprises of all sorts”

member and citizen of this country. Otherwise, too many will fall under the burden of life difficulties, approaching a risky behavior because of the lack of knowledge, ignorance, inability to fight the own weaknesses. For instance, the same report of evaluation reveals that:

- 1/3 of drug users are aged between 13 and 18, and the number of consumers under 18 doubles every 2 years;
- 52% of the young people aged between 14 and 17 have tasted alcohol at least once, and 17% had alcohol addiction problems;
- each fifth child of school age smokes on a systematic basis;
- 71% of the registered HIV/AIDS positive people are aged between 17 and 29;
- 10% of the total number of registered offences are committed by minors;
- the Republic of Moldova has one of the highest foreign migration rate among young people aged between 15 and 24 in Europe and Central Asia;
- 70% of cases of premature mortality among adults are caused by their risky behaviors during their youth period (WHO data).

These are just a few figures that I wanted to present as arguments for the development and implementation of the current “Life Skills” curriculum that has the goal to train young people how to protect themselves from the plenty of “dangers” that jeopardize their life.

This is an absolutely new course for the Republic of Moldova and we could expect surprises of all sorts. So far, we are testing the curriculum, then, if everything goes right, it will be officially introduced countrywide.

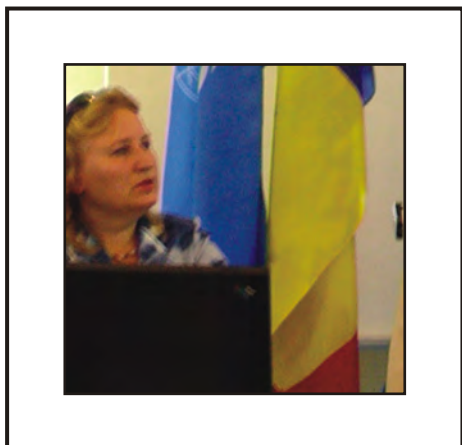
In parallel, we intend to carry out since the next year a number of measures for

COR.: What were the reasons for the development of the new school curriculum and how do you see the gradulators of our institutions after attending the “Life Skills” course?

G. BARBERIS: The most important reason is that the young people of the Republic of Moldova are not ready for life. This is not an axiom, but a sad finding revealed by the analysis of the plenty of studies conducted by UNICEF staff to assess the situation of children and young people with respect to education, health, trafficking of human beings, etc. This situation is also shown in the report “Education for Life Skills Development” (2003), a broad study that contains the investigations carried out during a number of years not only by UNICEF, but also by other ministries and non-government organizations, active in the field of education for health. Thus, in the Republic of Moldova children and teenagers, under the age of 18, account for 1/3 of the population of 4.3 million inhabitants. Characterized as a huge potential of creation, energy, and spiritual growth, the young people live intensively any social change. Unfortunately, this age has also its related risks. Being tempted to experiment all challenges, also due to their super-active, impulsive and spontaneous nature, they end up experimenting something they have never tried before. You know the saying, no matter how long one's life is, first twenty years are the longest...

In the youth period the strongest friendships are established, but also the biggest disillusionations are faced. This is the period of the most important discoveries and knowledge, when the body is developing not only physically, but also spiritually and socially. Just like the little tree that has to be watered during the first years of life, the child/teenager should be supported in order to become a good family

Maria VRÂNCEANU

“The children will be the main experts to choose the teacher”

COR.: There is a long way from the idea to implementation... Which were the most important stages in the development and implementation of “Life Skills” curriculum and what countries have already an experience in this field?

M. VRÂNCEANU: “Life Skills” curriculum didn't appear out of nothing. Of course, there existed some “preparatory” stages - serious investigations were conducted in the health and education of children of our country, documents of international bodies and forums were studied, especially the resolutions of 2000 Dakar Summit on the new definition of the quality of children/young people education, as well as the international experience in this field; international experts were consulted, who got familiarized with the real situation of this country and then offered a number of recommendations that were also used for the development of “Life Skills” curriculum.

Thus, with the help of UNICEF representative office in Moldova, there were organized during December 2002 September 2003 two national conferences, attended by decision makers, people who develop policies and are responsible of planning and coordinating the educational programs at the national, regional and local levels, in order to raise their awareness of the need to introduce the new “Life Skills” course for our children and young people. Again with UNICEF support several workshops were conducted in 2003, where the international experts worked in close collaboration with our experts, helping us develop the “Life Skills based Education” concept and the curriculum of course.

Approved by the Council of the

Ministry of Education, on the basis of “Life Skills based Education” Conception, the current Program reflects the commitment and priorities of the Moldovan Government in the field of health, education and youth development. It was possible to develop “Life Skills” Curriculum thanks to the financial support from the Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, World Bank and the technical assistance from UNICEF representative office in Moldova, which is part of the Grant Agreement signed by the Republic of Moldova and the International Association for Development on July 11, 2003, the Memorandum of Collaboration on the implementation of TB/AIDS/STI Program in Moldova of April 4, 2004, the Program of Actions for the development and implementation of “Life Skills” in the country's educational system.

Stemming from its definition, the “Life Skills” concept is based on a set of psycho-social skills and interpersonal habits that help children/young people take informed decisions, settle their problems, think critically and creatively, communicate efficiently, establish constructive relationships, adapt and manage themselves in a healthy and productive way. The curriculum is centered on 4 main fields: Professional development; Interpersonal development; Social development; Development for health.

Passing through a number of organizational stages, this autumn we tested the curriculum in 35 schools and 5 kindergartens. The selection was based on a number of criteria, one of them being the involvement of this institution in previous projects, which means that it already has a logistic basis and teaching staff able to teach this course applying an interactive methodology. As a matter of fact, teachers have the most important role in the implementation of “Life Skills” course. The general success of this course depends on the ability of teachers to present the topics in an interesting manner, attract students through interesting examples, captivate students, assure flexible discussions, so as to establish a

relation of friendship and mutual trust between teachers and students, the students should feel free, be able to discuss any topic without being afraid to be blamed or scolded. In general, the students will be the main experts to choose the teacher. The academic background doesn't matter he/she may be either biologist, or psychologist, or chemist - it is important that students like him/her.

To help teachers in their activity, “The Guidelines on Life Skills Curriculum Implementation” have been developed this autumn; didactic materials for teachers and children/young people are being also developed; there was organized a workshop with the participation of British experts (September 2004). During the experimenting year the pilot-institutions will benefit of other 3 trainings to help them exchange experience and learn new things. This year (2004-2005) there will be monitored as well the implementation of this course at each pilot-institution. During the next stages, the teachers of “Life Skills” course will be trained in two stages. The first stage will be a training of the regional trainers, who, in their turn, will share their knowledge in “cascade” with their colleagues from districts and rural localities, so that this course be implemented countrywide by September 2005. It is expected that about 3000 teachers will be trained.

As for the international experience, this course has been introduced in the

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO) VISIT CARD

The World Health Organization (WHO) was established in 1948 “for the purpose of regional and international cooperation to promote public health and to prevent the diseases”.

WHO's goals are to build healthy populations and communities, and to combat ill-health. To achieve these

goals, four strategic directions provide a broad framework for WHO's technical work:

- reducing excessive mortality, morbidity and disability of populations;
- promoting healthy lifestyles and reducing risk factors to human health that arise from environmental, economic, social and behavioral causes;

- developing health systems that equitably improve health outcomes, respond to people's legitimate demands, and are financially fair;
- elaborating an enabling policy and creating an institutional environment for the health sector, and promoting an effective health dimension to social, economic, environmental and development policy.

A CATALYST, BROKER AND FACILITATOR IN THE HEALTH SECTOR

is to provide key technical support for the health sector development, advocating for health promoting policies and prevention of diseases.

In collaboration with the government and other participants in the health sector, WHO aims at being a catalyst, broker and facilitator in building coalition and partnership in the health sector.

In carrying out its activities WHO is focusing on the following six core functions:

- articulating consistent, ethical and evidence-based policy and advocacy positions;
- managing information by assessing trends and comparing performance,

setting the agenda for, and stimulating research and development;

- catalyzing the development of health system through technical and policy support, in ways that stimulate cooperation and action and help to build sustainable national and international capacity;
- negotiating and sustaining national and global partnerships;
- setting, validating, monitoring and pursuing the proper implementation of norms and standards in public health;
- stimulating the development and testing of new technologies, tools and guidelines for disease control, risk reduction, health care management and service delivery.

The Republic of Moldova became a WHO member in May 1992, and three years later a Liaison Office was operational in Chisinau under the coordination of the Regional Office for Europe located in Copenhagen, Denmark.

The overall goal of WHO in Moldova

WHO's activity in Moldova

WHO's activity in Moldova includes technical assistance in public health priorities and the management for health services, organization training courses for medical staff, training and development guidelines through a series of programs such as: “Development of Health Policy and Strengthening of the Health Systems”, “Control of Communicable Diseases”, “Control of Non-Communicable Diseases”, “The maternal and Child Health Care”.

Following the implementation of

WHO's programs a series of results have been registered:

- extensive work has been done in the area of maternal and child health, especially under the Making Pregnancy

Safer Program and the Integrated Management of Childhood Illnesses;

- an Integrated NCD (Non-Communicable Diseases) Control and Prevention Program was prepared in a pilot region;
- the National Tuberculosis Policy has been developed and the training and implementation of Directly Observed Treatment (DOTS) strategy has started;
- a National Health Information System has been established during the last two biennia, at present most systems are in place and staff has benefited of substantial training,

Continuation on page 16 ➔

OUR INTERNATIONAL PARTNERS

◀ Beginning on page 15

- a Health Sector Reform Strategy during 1997-2003 has been prepared by WHO in partnership with the Government;
- a National Health Policy has been drafted and submitted to the Government for analysis;
- consultancy assistance has been offered in the implementation of the Health Obligatory Insurance Scheme;
- WHO has assisted the Government in the development of the National Immunization Plan and has dealt with measures for the country's certification as polio-free;
- support has been provided in areas of drug policy with considerable success in introducing national essential drug list.

WHO's Regional Office defined Moldova as a country with increased health needs. Since 1997 collaboration

between WHO and Moldova has been carried out through Biennial Medium-Term Programs (MTPs), followed by a Biennial Collaborative Agreement (BCA) with the Ministry of Health in Republic of Moldova in 2002-2003.

The priorities identified by the Government and WHO for 2004-2005 include: mother and child health (including reproductive health), strengthening stewardship function (institutional capacity building, development of health policy and of health information system), improving the health system (with focus on health financing), strengthening resource generation function (with emphasis on pharmaceutical products), water safety, HIV/AIDS, tuberculosis, non-communicable diseases prevention (focus on hypertension, diseases of the digestive system, breast and cervical cancer), food safety and mental health.

Among WHO's partners in Moldova

there are other UN agencies (UNDP, UNICEF, UNAIDS, UNFPA, WB/PCU), EU/TACIS, the Soros-Moldova Foundation, USAID/AIHA.

The objective of the World Health Organization (WHO) is the attainment by all people of the highest possible level of health. As defined in WHO's Constitution, health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.

CULTURAL NOTE-BOOK

FREEDOM FOR LOVE ... ENCORE!

The entertainment complex "Moscova" of Chişinău turned out to be too small for the plenty of young

people who wanted to see the show "Freedom for Love", organized by the World Bank and the Global Fund to

fight AIDS, Tuberculosis and Malaria.

The show was mainly attended by fans of "Cezara" band, who launched their debut album "Singură în casă" ("Home Alone"), as well as the ones who received the informative flyers, distributed by the band lead herself.

Along with the flyer/invitation to this concert, the young people were also offered a condom with the inscription "Freedom for Love", a message that was the leitmotif of the entire program.

The choice for "safe love" is not a current whim of the young people, but a wise decision, that help them prevent unwanted pregnancies that usually end up in abortions, contamination with sexually transmitted infections, including HIV/AIDS.

Each generation has its own development characteristics and conceptions about life. The things that used to be blamed and

irrevocably punished a century ago are regarded at present as a condition helping to know better the partner, precaution in taking important life decisions. Also, it is worth mentioning here that in the past the first sexual intercourse used to coincide with the marriage, while at present the gap between the first sexual intercourse and the marriage is at least 10 years, a period when partners are frequently changed, thus endangering the health and ... the love itself.

The campaign "Freedom for Love" is part of a number of cultural events organized to support the "National Tuberculosis and National HIV/AIDS/STI Control Programs", and was backed by Art-Promo and INS Production. Partners: EuroTV Chişinău, Kiss FM, Jurnal de Chişinău, Timpul, Muz TV Chişinău and Наше Радио. The bands „Insolita”, „Doll” and „Tabu” also presented live recitals.

INFORMATIONAL BULLETIN

of the Country Coordination Mechanism of the "Support to the National Tuberculosis and National HIV/AIDS/STI Control Programs"

Editorial staff

Coordinator: **Dumitru LATICEVSCHI**
Consultants: **Olga OSADCII**
Larisa LĂZĂRESCU

Editor: **Victoria TATARU**
Computer processing: **Veaceslav CEBOTARI**
Responsible for the edition: **Oleg BARBĂ**

Address of the editorial staff:

1, Stefan cel Mare boulevard
MD 2033, Chisinau, Republic of Moldova
Telephone: 250 293; Fax: 250 447
E-mail: ccm_secretariat@moldova.md